

Dr. Király Klára:

Hírek a börtönvilágból

Börtönbezárás az Amerikai Egyesült Államokban

A 168 éves Missouri Állami Büntetés-végrehajtási Intézetet 2004. szeptember 15-én bezárták. A komplexum legrégebbi szárnyát még a XIX. században, 1868-ban emelték. A büntetés-végrehajtásért felelős minisztérium szóvivője szerint az épületet már nem lehetett működésre alkalmas állapotban tartani. A börtönlakókat a Jefferson City Büntetés-végrehajtási Központba szállították át.

A minisztérium úgy határozott, hogy az intézet a jövőben börtönmúzeumként fog funkcionálni. Az érdeklődők megtekinthetik az épület legfontosabb részeit, azaz az egykori gyárat, a tornatermet, valamint a börtönben található iskolát.

Forrás: Closed state prison will open for tours by John Gerefee. Today News, 2004. 09. 03.

Könyvtárrendezés elítéltek segítségével

Az USA-beli Észak Szent Louis könyvtára elítéltek segítségével helyezte el a könyveit új épületén belül. A Dél-Nyugat Illinois Büntetés-végrehajtási Központban élő fogvatartottak közül néhány önként jelentkező gondoskodott a 223 dobozban tárolt könyv átszállításáról és elrendezéséről.

A kapott segítség számos könyvet mentett meg a pusztulástól, mivel azokat korábban egy romos épületben tárolták, ahol állaguk nagy veszélynek volt kitéve.

Forrás: Prisoners help East St. Louis put old library books in safe place by Doug Moore. Today News, 2004. 07. 10.

Sok a beteg elítélt az orosz börtönökben

Az orosz Igazságügyi Minisztérium jelentésében arról számolt be, hogy a 770 ezer oroszországi fogvatartottak kétharmada szenved – a HIV fertőzöttségtől kezdve, a szifiliszén át, a mentális problémákig – valamilyen súlyos betegségben.

A felmérés szerint a körülbelül 500 ezer elítéltből kb. 35 ezer HIV pozitív, 58 ezer tbc-s, 55

ezer krónikus alkoholista, 86 ezer pedig drogfüggő. Több mint 120 ezer fogvatartottat tartanak mentálisan kiegyensúlyozatlannak. A börtönökben évente kb. 30 ezer tbc-s beteget kezelnek. Az egészségügyi ellátás színvonala csak lassan emelkedik, aminek a pénzihiány az oka. Oroszország a börtönnépességnek a lakossághoz mért arányát tekintve a harmadik helyen áll a világon – az első az USA, a második a Kajmán-szigetek.

A beszámoló említést tesz arról, hogy a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (Világbank) 38 millió dolláros kölcsönt adott a problémák kiküszöbölésére. A hitelt gyógyszerek, röntgengépek és orvosi laboratóriumi eszközök vásárlására kívánják fordítani. Az Igazságügyi Minisztérium és az Egészségügyi Minisztérium – újabb pénzügyi támogatás elnyerésében reménykedve – a Globális Alaphoz nyújtott be egy újabb pályázatot.

Oroszországban a börtönegészségügy technikai hátterének javításán kívül, fontos változásokat terveznek a büntető törvénykönyvben is. A szakemberek a büntető törvénykönyv módosítása során, a börtönbüntetés mértékének csökkentését javasolják azokkal szemben, akiknek a cselekménye kisebb veszélyt jelent a társadalomra.

Forrás: Over 500 thousand Russian prisoners suffer from variety of sicknesses by Dmitry Sudakov. Pravda, 2004. 10. 18.

A család szerepe az elítéltek reintegrációjában

2004 októberének elején a skóciai Edinburghben a büntetés-végrehajtásban érintett szervek azon tanácskoztak, hogy az elítéltek családjait hogyan lehet bevonni a rehabilitációba.

A konferencián elhangzott, hogy a családi köteléket ápoló elítéltek hatszor kisebb valószínűséggel válnak visszaesővé, mint azok, akik magukra maradnak a büntetés leltöltése alatt. A „Families Outside” – amely egy a fogvatartottak hozzátartozói tömörítő társaság – is tagokat delegált az értekezletre. A véleményük az volt, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben még mindig nem helyeznek elég nagy hangsúlyt a család segítő szerepére. A börtön-felügyelőség szerint is kiemelten kellene foglalkozni az említett kérdéssel, mivel azt az elítéltek többsége is a legfontosabb megoldásra váró feladatok közé sorolta.

Az igazságügyi minisztérium felmérései azt mutatják, hogy Skóciában egyre szélesedik azon programok köre, amelyekbe az elítéltek családjait is bevonják. Az igazságügyi miniszter beszédében kiemelte, hogy a fogvatartottak kétharmada korábban már valamilyen bűncselekmény elkövetése miatt büntetve volt. Ez utóbbi tény is indokolja a családok bevonását a reintegrációs folyamatba.

Forrás: Prison visits cut reoffending by Peter Cognon. BBC News, 2004. 08. 09.

Tűzet olthatnak az ausztrál elítéltek

Az ausztrál NSW Rural Fire Service (Vidéki Tűzoltó Szolgálat) hozzájárult ahhoz, hogy az erdőtüzek megfékezéséhez, önkénteseket hívjanak a kisebb biztonsági fokozatú börtönökből.

Az igazságügyi miniszter is jelezte, hogy hat büntetés-végrehajtási intézetből válogatják a tüzoltókat, akik a munka elvégzése alatt végig felügyelet alatt állnak. Az erőszakos bűncselekmények elkövetői, illetve a gyújtogatásért elítéltek azonban nem vehetnek részt a programban.

A fogvatartottakat tanfolyam keretében készítik fel a tűz terjedésének megfékezésére, a tüzoltásra, továbbá az emberek és az állatok mentésére. A kezdeményezés még kísérleti stádiumban van, így ha az elítéltek magaviseletével vagy a munkájukkal kapcsolatban probléma merülne fel, a programot azonnal megszüntetik.

Forrás: Fireys back prisoner plan by Phil Koperberg. The Australian News, 2004. 10. 15.

Kábítószer-ellenes program a zambiai börtönökben

A zambiai Börtön Szolgálat eredményesnek találta a Drug Enforcement Commission (Kábítószer Végrehajtó Bizottság) 2004-es tevékenységét. A Bizottság az „in-but-free” (benn, de szabadon) programmal sok elítélt droghoz való viszonyát meg tudta változtatni.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a börtönökben csökkenés észlelhető a kábítószerekkel való visszaélések terén. A kezdeményezés révén sikerült a fogvatartottakkal megértetni a HIV/AIDS és a kábítószer-fogyasztás közötti összefüggéseket.

Forrás: DEC Praised for Anti-Drugs programmes in prisons by P. Ngoma. The Times of Zambia, 2004. 09. 23.

A grönlandi büntető intézetek

Grönlandon nem beszélhetünk hagyományos értelemben vett börtönökről, csak nyitott büntetés-végrehajtási központokról. Négy rehabilitációs intézet működik a szigeten.

Grönlandról érdemes tudni, hogy fél-autonóm dán terület, ahol az 57 ezer lakos nagy része bennszülött inuit. 1954-ben vették át a dán igazságszolgáltatási koncepciót és büntető törvénykönyvet. Ezeket olvasztották össze a saját hagyományaikkal. Mindez a zárt börtönök teljes háttérbe szorítását eredményezte, és egy forradalmian új reintegrációs megközelítést hívott életre.

Joern Riel dán antropológus azon az állásponton van, hogy az inuitok vagy eszkimók sohasem ismerték a börtön fogalmát. A társadalmi konfliktusokat már az ősi időkben is sajátos módon intézték el. Az egymással szembekerülő felek „Éneklő párbajt” tartottak, amely abból állt, hogy a másik hibáit hangosan kántálták. Az a fél, aki elveszítette a „szónoki dárdát”, azaz kifogyott az érvekből, annyira megszégyenült, hogy soha többé nem tudott társai szemébe nézni, és önként vonult száműzetésbe. A hegyekben a magányba menekülő vesztésre, legtöbb esetben – mivel társai nélkül nem tudott megbirkózni a zord éghajlattal – a halál várt.

A büntetések terén a grönlandiak gondolkodásmódja ma is sajátos jellemvonásokkal bír. Büntető rendszerük a rehabilitációra helyezi a hangsúlyt. A bírák legtöbbször ismerik a vádlott családi háttérét, jellemét, körülményeit, ami az ítélet meghozatalakor sok esetben nagyobb súllyal bír, mint maga a bűncselekmény. A sziget kisebb közössé-

geket tömörít magába, ahol a reszocializáció azért fontos, mivel a vádlott a bűncselekmény elkövetése után is csak ugyanabba a környezetbe tud visszatérni. A földrajzi adottságok, az éghajlati tényezők, a szűk munkaerőpiac is hozzájárulnak ahhoz, hogy viszonylag kevés helyen tud új életet kezdeni a bűnelkövető.

A rehabilitációs központok a legtöbbször úgy működnek, hogy napközben az elítéltek zöme a régi munkahelyén dolgozik, és csak estére tér vissza az intézetbe aludni. Az intézetek ajtáját, ablakait éjszakára zárják és őrzik. A büntetés-végrehajtási központokban számítógép, focipálya, televízió, könyvtár, közösségi szoba található, ahol a fogvatartottak eltölthetik a szabadidejüket. Külön részleget működtetnek a drog- és alkoholfüggők detoxikálására. A rehabilitációnak olyan meglepő elemei is vannak, mint nyomkövetés a hegyekben, halászat és vadászat a fjordoknál. Grönlandon a kiszabható büntetés legnagyobb mértéke tíz év. Azok az elítéltek, akik nem rendelkeznek munkával, az intézetekben dolgoznak. A központok hetente kb. 80 eurót fizetnek a munkavégzésért. Az elítéltek fizetésének nagyobbik részét speciális bankszámlán helyezik el, amihez csak a büntetésük letöltését követően férhetnek hozzá.

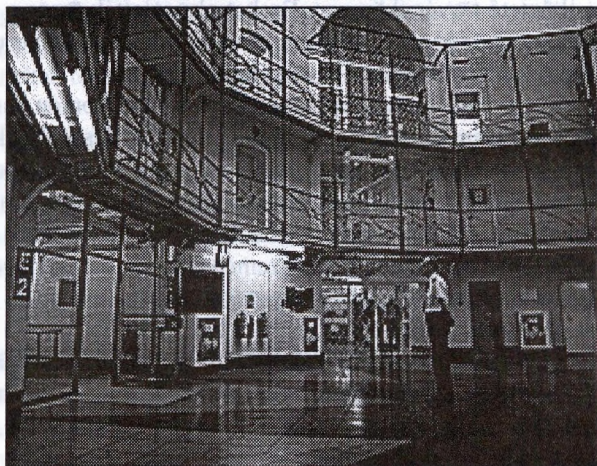
Az erőszakos bűncselekmények elkövetőit – mivel tekintettel kell lenni az áldozatokra – a lakóhelyüktől távol helyezik el. A nyitott intézet szabályait megszegő fogvatartottakkal szemben – fegyelmi intézkedésként – hét napig terjedő teljes izolációt vagy másik büntető központba szállítást vagy az intézet elhagyási tilalmát lehet alkalmazni. A legveszélyesebb vagy pszichésen instabil elkövetőket Dániába szállítják. Jelenleg 19 grönlandi elítélt tölti életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését Dániában. Ez utóbbi végrehajtási módszer ellen számos grönlandi emberi jogi szervezet tiltakozik, mivel a gyakorlatot túlságosan szigorúnak tartják.

Forrás: Greenland criminals take road back to society, not prison by Kent Fridberg. Grönland Daily News, 2004. 09. 30.

Sikeres börtönrádió Angliában

A London déli részén található Wandsworth Büntetés-végrehajtási Intézetben 2004 januárjában lehetőséget kaptak a fogvatartottak, hogy saját rádióállomást működtessenek.

A program elindítóin nagyon elégedettek a Radio Wanno eddigi eredményeivel. Néhány fogvatartott szeptemberben vette át azt az oklevelet, amelyre a BTEC kurzus befejezésével vált érdemessé. Két fő fel-

vételt nyert a Goldsmiths College-be, ahol média és kommunikáció szakon, három éves képzésben fognak részt venni.

A börtön vezetése is büszke az eredményekre, hiszen a börtön felügyelőség 16 hónappal ezelőtt lesújtó véleményt alkotott az elszállásolt elítéltekről. Akkoriban az volt a tapasztalat, hogy a fogvatartottak az emberi együttéléshez szükséges alapvető illem-szabályokkal sincsenek tisztában. Az utóbbi időben elért eredmények azonban azt mutatják, hogy sok fogvatartott képes változtatni az életmódján.

Forrás: Praise for prison radio by Eric Allison. The Guardian, 2004. 09. 09.

Bortermelő elítéltek Olaszországban

A Rómától délre található Velletri Büntetés-végrehajtási Intézetben – ahol közel 350 főt tartanak fogva – öt évvel ezelőtt indult be egy új reintegrációs program, amely ma már komoly jövedelemforrást jelent az intézet számára. Roberto Craia, okleveles mezőgazdász arra ösztönözte az intézetet, hogy kezdjen el gazdálkodni a börtön melletti területeken. Kezdetben csak borkészítéssel foglalkoztak, de ma már olíva olajat, mézet és dzsemet is árúsítanak.

Olaszországban természetesen más büntetés-végrehajtási intézetekben is gyakori, hogy a mezőgazdaságban adnak munkát az elítélteknek, de a Velletri az első, amely borkészítésre és eladásra vállalkozott – 15 euróért adnak el egy palack bort a környező településeken. A lakosság kezdetben bizalmatlan volt a börtönből érkező termékekkel szemben. A borok elnevezése is növelte a vásárlók ellenérzését, mivel az elítéltek a „Szökés”, a „Hét kulcsfordítás” és ehhez hasonló neveket adtak az első termékeknek. Ma azonban már sok vevő keresi az említett árukat.

A börtönvezetés szerint hasznos a mezőgazdasági program, mivel megkönnyíti a későbbi elhelyezkedést a munkaerőpiacon. A munkát irányító Roberto Craia úgy véli, hogy fogvatartottak sokat tanulhatnak a borkészítés során, mivel az üzem a legmodernebb technikai eszközöket használja.

Forrás: Produzione del vino in carcere, Francesco Peretti. Il Messaggero, 2004. 08. 12.

Telekommunikáció segíti az oktatást az orosz börtönökben

Az Uljanovszkban 2004 júliusában megrendezett tudományos konferencián többek között az elítéltek továbbtanulási lehetőségeiről tárgyaltak. A szakemberek úgy vélik, hogy az orosz büntetés-végrehajtás humánusabbá tételének gondolta összekapcsolódik az oktatás-képzés színvonalának emelésével. A tanácskozás egyik életre hívója a moszkvai székhelyű Modern Humanitárius Akadémia, amely Uljanovszk régióban 2001 óta foglalkozik a felsőoktatásban tanulni vágyó fogvatartottakkal.

A rendelkezésre álló adatok szerint 2003-ban 120 elítélt kezdte meg a tanulmányait a gazdasági és a szervezési szakon. A képzésbe a Volga körzetből kapcsolódtak be a legtöbben. A beiratkozást felvételi előzte meg, ahol figyelembe vették az elítéltek tudását, valamint az addig eltelt időben tanúsított magavisele-

tüket. A résztvevők távoktatás formájában tanulhatnak, és saját maguk állják a költségeket.

Forrás: Higher education of prisoners discussed at international conference by Lyobov Chilikova. RIA Novosti, 2004. 07. 12.

A norvég börtönökben tiltják a rádiótelefonok használatát

A norvég Igazságügyi Minisztérium rendelet-tervezete megtiltja a rádiótelefonok tartását és használatát a büntetés-végrehajtási intézeteken belül. A tilalom nemcsak a büntetésüket töltő elítéltekre vonatkozik, hanem a börtönszemélyzetre és a védőügyvédekre is. A rádiótelefon-tilalom bevezetésének oka az attól való félelem, hogy a készülékek segítségével a fogvatartottak előkészíthetik a szökéseket vagy újabb bűncselekmények elkövetését szervezhetik meg.

Sok szakember a büntetés-végrehajtási intézetekbe olyan eszközöket szeretne beszerezletni, amelyek segítségével elhárítható az újabb és újabb rádiótelefonok becsempészése.

Forrás: No cellphones in prison by Kjersti Eriksen. Aftenposten, 2004. 09. 10.

